

بسم الله الرحمن الرحيم

تاریخ فلسفه و تصوف

یا

مناظره دکتر با سیاح پیاده

علامه حاج شیخ علی نمازی شاهرودی رحمته الله

www.ketab.ir

تحقیق

مرتضی اعدادی خراسانی

انتشارات ولایت

سرنشانه	نماری شاهروزی، علی، ۱۲۹۳ - ۱۳۶۳.
عنوان و نام پدیدآور	تاریخ فلسفه و تصوف، یا، مناظره دکتر با سیاح پیاده / علی نمازی شاهروزی : تحقیق مرتضی اعدادی خراسانی.
مشخصات نشر : مشهد	ولایت ، ۱۳۳۴ ق. = ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری : ۲۶۴ ص، فروست	مجموعه آثار : ۱. شابک : ۳۸۰۰۰۰۰ ریال : ۲۳-۲-۶۱۷۲-۹۶۴۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	فایا
یادداشت	این کتاب در سالهای مختلف توسط ناشران متفاوت منتشر شده است.
یادداشت	عنوان روی جلد: تاریخ فلسفه و تصوف. یادداشت : کتابخانه: م. [۲۳۹] : ۲۵۸ : همچنین به صورت زیرنویس. یادداشت : نمایه.
عنوان روی جلد	تاریخ فلسفه و تصوف.
عنوان دیگر	مناظره دکتر با سیاح پیاده .
موضوع	تصوف -- تاریخ موضوع : تصوف -- دفاعیه ها و ردیه ها
موضوع	عرفان -- دفاعیه ها و ردیه ها
موضوع	فلسفه - تاریخ
شناسه افروژه	اعدادی خراسانی، مرتضی، ۱۳۶۰
رده بندی کنگره	۱۳۹۲ ب۲ ۳۹۵/۳۵
رده بندی دیوبی	۳۹۷/۸۶
شماره کتابشناسی ملی	۳۱۶۲۵۷۰

نام کتاب: تاریخ فلسفه و تصوف یا مناظره با سیاح پیاده

مؤلف: آیت الله علامه حاج شیخ علی نمازی شاهروزی

تحقیق: مرتضی اعدادی خراسانی

ویراستار: محمد ربانی

حروف چینی و صفحه آرایی: رضا یوستی

نوبت چاپ: دوم (قبل از این تصحیح و تحقیق ده ها بار چاپ رسیده است)

تاریخ چاپ: ۱۴۴۳ق - ۱۴۰۰ ش

تیراژ: ۱۵۰۰ نسخه

امور فنی و چاپ: موسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

ناشر: انتشارات ولایت

شابک: ۲ - ۴۳ - ۶۱۷۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸

قیمت: ۴۸۰۰۰ تومان

مرکز پخش: مشهد، انتشارات ولایت، تلفن: ۰۹۱۵۱۵۷۶۰۰۳

مشهد، انتشارات نور الکتاب، چهارراه شهدا نبش پاساژ گنجینه، تلفن: ۰۹۱۵۱۱۹۹۴۸۶ - ۰۵۱۱ - ۲۲۲۳۱۳۰

قم، خیابان معلم، انتشارات دارالتفسیر، تلفن: ۰۲۵۳ - ۷۷۴۴۲۱۲

تهران، خیابان شریعتی، روبروی ملک، خیابان شبستری، خیابان ادیبی، پلاک ۲۶، انتشارات نبأ، تلفن:

۰۲۱ - ۷۵۵۰۴۶۸۳

فهرست مطالب

۱۱.....	مقدمه تحقیق
۱۲.....	شرح حال مولف
۱۴.....	گزارش مباحث کتاب
۱۵.....	ویژگی‌های این تحقیق
۱۷.....	مقدمه مؤلف

۲۱ / [شریعت و طریقت]

۲۷.....	شریعت و طریقت و سقوط شریعت
۳۰.....	تنافی سقوط شریعت با حکمت شریعت
۳۳.....	ریاضت‌های صوفیه و منافات آن با شرایع الهی
۳۵.....	خانقاه کجاست؟
۳۷.....	کراهت شارب گذاشتن

۳۹ / [حقیقت وحدت وجود]

۳۹.....	حقیقت و وحدت در گفتار صوفیان و فلاسفه
۴۷.....	سخنان جنید بغدادی در وحدت وجود
۴۸.....	سخنانی از حلاج
۵۱.....	سخنانی از خواجه عبدالله مغربی
۵۲.....	سخنی از ملا عبدالرحمن جامی
۵۳.....	عطار نیشابوری و سخنانی درباره او

- ۵۳..... محیی‌الدین عربی و سخنان او در وحدت وجود
- ۵۶..... اشعاری از ملای رومی
- ۵۸..... اشعاری از شاه نعمت‌الله ولی و هجو آن
- ۶۲..... صدرالدین شیرازی و نظریه در وحدت وجود
- ۶۹..... کلمات فیاض و ملاهادی سبزواری در وحدت وجود

[هدف شرایع در هدایت] / ۷۳

- ۷۳..... هدف بعثت پیامبران
- ۷۴..... نزول شیاطین و الهام آن‌ها
- ۷۷..... مکاشفات شیطانی
- ۸۱..... پیشینه فلسفه و عرفان در یونان
- ۹۱..... ترجمه کتاب‌های فلسفی یونانی

[فطری بودن معرفت خدا] / ۹۵

- ۹۵..... قرآن و نفی توحید افعالی
- ۱۰۳..... افکار بشری در معارف دینی
- ۱۰۶..... معرفت فطری خدا
- ۱۱۲..... معرفت خدا و اوصاف او در روایات

[رد بر صوفیه و فلاسفه] / ۱۲۵

- ۱۲۵..... مذمت صوفیه در روایات
- ۱۳۴..... تطبیق و تأویل در مطالب فلاسفه و عرفا
- ۱۴۷..... تفسیر به رأی
- ۱۵۱..... کتاب‌های اصحاب ائمه در رد فلاسفه و صوفیه
- ۱۵۴..... سخنانی از علامه مجلسی رحمته‌الله در رد صوفیه

مقدمه تحقیق

خداوند متعال پیامبر اکرم ﷺ را با بالاترین علوم و معارف برای رساندن بشر به درجات نهایی عبودیت فرستاد و او را معلم کتابی نامید که به جهت معارف ناب احسن الحدیث خواند و آن جناب و اهل بیت بزرگوارش را بر تمام علوم جدیدة الهیة آن آگاه ساخت تا در تمام دوران تمدن بشری راهی برای استفاده از آبشخور زلال علوم قرآنی و استفاده از چراغ هدایتش، با تبیین آن بزرگوران، در دسترس بشر باشد.

اما دشمنان اسلام که در چهره خلقای پیامبر بر اریکه اداره نظام اسلامی تکیه زدند، چون بهره‌ای از علوم و معارف قرآن نداشتند، چاره را در رویگرداندن مردم از اهل بیت و جدا کردن قرآن از ایشان ندیدند، لذا مردم را به قرائت‌های گوناگون قرآن و فصاحت و بلاغت آن و کشمکش‌های مختلف مشغول کردند و چون خود از علم و عصمت و تقوای پیامبر اکرم بی‌بهره بودند از مقام پیامبر اکرم کاستند و او را در حد مجتهدی که بر اساس قیاس و استحسان از قرآن استفاده می‌کند پایین آوردند، آن‌گاه به بحث و جدل‌های مختلف کلامی و فلسفی دامن زدند.

بر اساس این سیاست، پول‌های کلانی صرف پرداخت به مترجمین علوم یونانی شد تا با رواج این مباحث در بین مسلمانان و مشغول کردن آنان به خصوصت‌های مختلف، بازار مخالفان معارف الهی گرم شود و مردم از نور ساطع اهل بیت بی‌بهره شوند. در نتیجه، گروه‌های مختلف معتزله، اشاعره، حشویه، مرجئه و ... به وجود آمدند و هر کدام بدون استفاده از معلمان قرآن، از قرآن برای مذهب خود استدلال آوردند. این گونه بود که کتابی که در سایه پیروی از اهل بیت ﷺ برای اتحاد بخشیدن مردم در جهت عبودیت الهی

و رسیدن به توحید حقیقی و إثارة عقول مردم نازل شده بود، در جهت تفرقه بین مردم و مجادله و دورشدن آنان از هدایت مورد استفاده قرار گرفت.

این همه در حالی است که اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام بر خلاف تمام روش‌های بشری، انسان را به معرفت فطری خود متذکر می‌گردانند و او را از هر گونه توهم و تشبیه درباره خداوند منع می‌کنند. وقتی انسان معترف است که امکان احاطه بر خداوند ندارد، عقلاً جایز نیست که افکار خود را در رابطه با او جولان دهد، لذا بر اساس آگاهی‌اش بر توحید فطری، او را مباین با جمیع مخلوقات می‌یابد.

کتاب تاریخ فلسفه و تصوف یا مناظره دکتر با سیاح پیاده یکی از آثار گرانسنگ مرحوم محدث و فقیه خبیر آیت الله حاج شیخ علی نمازی شاهرودی به زبان فارسی است که در آن با استناد به فرامین و تربیت‌های استفاده شده از کلمات اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام، نادرستی راه‌های رفته و نرفته بشری - از جمله در فلسفه و تصوف - را نموده است. به جهت تسلط بالای علامه نمازی بر معارف اهل بیت و استدلال‌های عقلی، ایشان در ضمن این مباحث به تأویل‌های که فلاسفه و عرفا در تطبیق بافته‌های خود بر الفاظ قرآن و احادیث تحمیل کرده‌اند، نیز پاسخ داده است.

شایسته است پیش از اشاره به محتوای مباحث کتاب، گزارش کوتاهی از شرح حال و ویژگی‌های شخصیتی و اندیشه‌های معارفی مؤلف آن طرح گردد.

شرح حال مؤلف^۱

آیت الله حاج شیخ علی نمازی شاهرودی در سال ۱۳۳۳ هجری قمری و در خانواده‌ای مذهبی و اهل علم به دنیا آمد. پدر ایشان مرحوم حاج شیخ محمدبن اسماعیل نمازی شاهرودی از علمای به نام شاهرود بود که اجازه اجتهاد خود را از مرحوم سید ابوالحسن

۱. شرح حال کامل‌تر و معرفی آثار مرحوم آیت الله علامه حاج شیخ علی نمازی شاهرودی در مقدمه کتاب اثبات ولایت که جلد دیگر این مجموعه آثار فارسی ایشان است، آمده است.

اصفهانی و مرحوم فیروزآبادی گرفته بود و تألیفات سودمندی از ایشان به یادگار مانده است.

مرحوم حاج شیخ علی نمازی که از استعداد بی‌نظیر و پشتکار خستگی‌ناپذیری برخوردار بود، از کودکی نزد پدر و دیگر اساتید آن سامان به تحصیل سطوح همت گماشت و در نوجوانی افزون بر گذراندن سطوح عالی، حافظ قرآن نیز گشت.

ایشان پس از فراگیری سطوح مقدماتی و عالی در شاهرود، رهسپار حوزه پربرکت آن زمان خراسان در مشهد شد و از محضر عالمان بزرگ آن دیار بهره‌مند گردید.

مهم‌ترین ویژگی تحصیلی مرحوم حاج شیخ علی نمازی، کسب فیض از محضر مرحوم آیت الله میرزا مهدی اصفهانی در فقه، اصول و معارف بوده است. ایشان تا زمان رحلت این استاد برجسته مدت پانزده سال کمال استفاده را از محضر وی می‌نماید و ضمن آشنایی کامل با مبانی معارفی، فقهی و اصولی ایشان به ترویج این مبانی همت می‌گمارد. پس از رحلت مرحوم میرزا مهدی اصفهانی، ایشان رهسپار نجف اشرف می‌شوند تا در کنار مرقد مولایشان از عالمان آن حوزه نیز بهره‌مند شوند و پس از مدتی به مشهد بازگشته، مشغول تدریس و تبلیغ معارف اهل بیت علیهم‌السلام می‌گردند. این عالم بزرگوار همواره مورد تکریم اهل فضل بود و همت خود را صرف تدریس و تربیت طلاب و نشر معارف و حقایق ناب تشیع می‌کرد.

مرحوم علامه نمازی از حافظه قوی برخوردار و تلاش و پشتکارش ستودنی و بی‌نظیر بود. ایشان افزون بر آشنایی با علم تاریخ، علوم غریبه، طب قدیم، ریاضی، گیاه‌شناسی، زبان عربی و فرانسه و حفظ کامل قرآن، توجه ویژه‌ای نیز به روایات و احادیث ائمه معصومین علیهم‌السلام داشته، به گونه‌ای که پنج بار مجموعه بحارالانوار را به‌طور کامل مطالعه و بررسی کردند که حاصل این پژوهش ده جلد کتاب ارزشمند مستدرک سفینه البحار و هشت جلد مستدرکات علم رجال الحديث گردید. ایشان همچنین چندین بار کتب اربعه، الغدير، احقاق الحق و سایر کتب روایی را به صورت عمیق مطالعه نمودند که حاصل آن ده‌ها جلد کتاب ارزشمند و ماندگار بوده است.